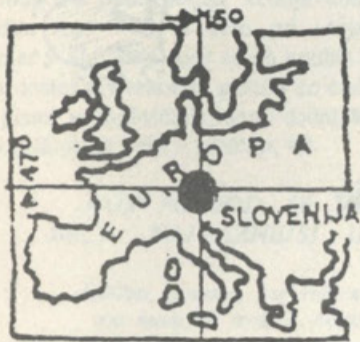

VESELE VELIKONOČNE PRAZNIKE

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

"KORAJŽA VELJA!"

Sveti Oče Pavel Janez II Slovincem, 1996

LETNIK XLVII

MAREC - 1997

ŠT. 3. NO. 3.

SLOVENIJA - MOST MED NARODI IN KULTURAMI

Pod stropom bazilike sv. Petra v Rimu teče na zidu 592 m dolg napis z izreki Svetega pisma, ki se nanašajo na prava apostolov. Tam najdemo zapisane (latinsko seveda) tudi naslednje Gospodove besede, namenjene Petru: "Jaz pa sem prosil zate, da ne opeša Tvoja vera. In ko boš ti nekoč šel vase, potrdi svoje brate." (Lk 22,32). V apostolskih delih beremo, kako je Peter po tem, ko je "Sama rija sprejela božjo besedo" šel tja in na krščene "polagal roke", kako je "potoval vsepovsod in tako prišel med vernike, ki so prebivali v Lidi", zatem obiskal kristjane v Jafi, Cezareji in drugih krajih, se vrnil v Jeruzalem, šel v Antiohijo, deloval v "Pontu, Galatiji, Ka padokiji, Aziji in Bitiniji" (1Pt 1,1) in slednjič v Rimu. Vse te Petrove poti in srečavanja s kristjani po različnih deželah rimskega cesarstva lahko razumemo kot izvrščevanje Gospodovega naročila: potrdi svoje brate, obenem pa kot vstrajna prizadevanja za trde povezave med ljudmi, ki so jih opredeljevala različna jezikovna in kulturna okolja, združevala pa ista vera v Kristusa Odrešenika.

Dolga leta so bili pastoralni obiski krajevnih Cerkev kot svojevrstna dejavnost Petrovih naslednikov potisnjene ni v ozadje ali sploh v pozabo; v novejšem času jih je oživil Pavel VI., Janez Pavel II. pa je posebej znan po svojih številnih pastoralnih obiskih, saj je prehodil že vse celine in številne države. Dolgo časa smo ga pričakovali tudi pri nas, slednjič nas je obiskal, ko smo že zaživeli v samostojni državi Sloveniji.

Gotovo je pomenljivo, da je čisto na začetku svojega pozdrava ob prihodu na Brnik Slovenijo označil kot "deželo, posejano z nešteti zvoniki, cerkvami in kapelicami, ki pričajo o globokih krščanskih koreninah" njenih prebivalcev. Poslušalcu se je res v hipu pred očmi razgrnila podoba dežele, ki si je ne moreš ogledovati, ne da bi pri tem videl večje ali manjše število cerkva in drugih znamenj vernosti naših prednikov. Še v bližnji preteklosti so filmski in televizijski snemalci pri nas imeli hude težave, ko so morali snemati slovensko pokrajino, pri tem pa paziti, da na sliki ne bi bilo kake cerkve. Poslušalcu, kristjanu, se je ob tej papeževi besedi postavilo tudi vprašanje: kaj nam ta številna znamenja vernosti naših prednikov pomenijo danes? Ali ob njih občudujemo zgolj podjetnost prednikov, izraze kulture in umetnosti, ali pa nam iz njih diha vernost, ki lahko oplaja tudi današnje rodove? Ali se iz "globokih krščanskih korenin" tudi še danes v slovenskem narodu razrašča drevo, ki vedno znova prinaša sočne sadove evangeljskih vrednot domačinu in tujcu? Ali gost iz tujine ob pogledu na ta znamenja iz preteklosti more začutiti, da prebivalci te dežele tudi še danes "dihajo krščansko"?

V svojem prvem pozdravu na naših tleh, je papež s kratkimi besedami povzel zgodovinsko vlogo Slovenije v

preteklosti, ki je obenem tudi njeno poslanstvo za prihodnost: "Slovenija naj ostane zvesta svoji poklicanosti, biti križišče ljudstev in most med slovanskim, germanskim, latinskim in madžarskim svetom". Pomembno pa je tudi zahtevno poslanstvo! Marsikomu ob tem pridejo na misel nevarnosti, ki so s tem povezane. Res je, ta dežela je bila vedno "na prepihu", naložena izpostavljenosti nečednim interesom od zunaj; tudi danes mnogi njeni prebivalci nekritično sprejemajo vse, kar je "iz uvoza"; po mislimo morda na nepremišljeno pačenje slovenskega jezika.

Pa vendar! Zapiranje vase, strah in bojazen tu ni na mestu, to vodi kvečjemu v lastno hiranje in počasno odmiranje. Več kot tisočletna zgodovina nazorno spričuje, da je slovenski prostor ves čas bil del evropskega religioznega, socialnega in kulturnega prostora, da od drugih narodov ni zgolj sprejemal, ampak jih je tudi sam duhovno bogatil. Te povezave naroda niso izničile, ampak so ga ob razumni skladnosti lastne dediščine in vrednot, prinesenih od drugod, krepile, da se je, ustrezno svojim danostim, mogel vključevati v prizadevanja za skupno dobro. Torej odprtost, širina, pogum in seveda pameten razmislek.

Svojevrsten izraz utrjevanja mostov med narodi in kulturami v novejšem času Srečanja treh dežel, pri katerih vedno znova slišimo spodbude, kako je treba dajati iz svojega izvirnega verskega in kulturnega bogastva, sprejemati druge narode, jezike in kulturo v njihovi posebnosti, združevati v ekumenskem duhu vzhod in zahod, kako je potrebno krepiti medsebojne prijateljske vezi, poglobljati krščansko bratstvo in tako sodelovati pri oblikovanju prihodnosti Evrope v miru in pravičnosti.

Že odmaknjenega leta 1931 je dr. Lambert Ehrlich na Višarjah govoril študentom: "Germani, Latinci in Slovani bi mogli prav tu oporekati mejo drug drugemu, toda naši predniki so bili bolj modri kot generali in politiki. Namesto meje so postavili cerkev na tem otoku treh narodov. TO JE EDINA MEJA V EVROPI, KI NE LOČI NARODOV, AMPAK JIH ZDRUŽUJE. Danes je taka meja cela naša domovina. Slovenija mora postati meja, ki združuje in povezuje jug s severom in vzhod z zahodom. Sama ne sme držati ne s prvimi ne z drugimi; mora ostati meja, ki druži kakor Višarje!"

Papežovo spodbudo, da bi Slovenija ostala zvesta svoji poklicanosti, biti most med narodi in kulturami, ohranjati svoje svoje in s tem bogatiti druge, bi mogli povzeti z besedami, ki jih je videmski nadškof Battisti ob neki priložnosti namenil Beneškim Slovincem: "Obdržite vašo posebno podobo in bodite ponosni nanjo. Pokažite vsem, kar ste in kar želite biti. Tako Vaša zgodovina ne bo nikoli uarila!"

Metod Benedik - Družina

Ali ne bi bilo primerno, da bi uradna Cerkev v Vidmu, v duhu teh izjav, upoštevala nadškofov nasvet in udeležila že odobreno prošnjo profesorjevih učencev, za namestitev trojezične plošče na Sv. Višarjah z zgoraj nave denimi besedami vizionarnega profesorja Ehrliche.

Bivši učenci.

Tone Kralj. „Golgota“ (lesorez)

Dan upanja

Velika noč - dan upanja
za naš svet,
med lučjo in temo,
med rojstvom in smrtjo.

Velika noč - dan upanja
tudi zame,
med lučjo in temo,
med rojstvom in smrtjo,
med strahom in veseljem,

V
S
T
A
L

J
E

N
J

B
A

T
U

VIŠARSKI POZDRAVI

slovenska
DRŽAVA
FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates:
\$15.00 per year
\$1.50 single issue
Advertising: \$0.45 per agate line

Member of Multilingual Press
Association of Ontario

Member of Canadian
Multilingual Press Federation

Owned and published monthly by Slovenian National Federation of
Canada

Letnik In Izdajatelj Slovenska Narodna Zveza v Kanadi
646 Euclid Ave., Toronto, Ontario M6G 2T5

Edited by Editorial Board

Urejuje konzorcij Slovenska Država

Zastopnika:

Slavko Skoberne
España 1316
Castelar (1712)
Prov. Buenos Aires
Argentina

Ludvik Jamnik
79 Watson Ave.
Toronto, Ontario
M6S 4E2
Kanada

TELEPHONE # (416) 766-4848
FAX # (416) 766-7088

Letna naročnina: Za Kanada in ZDA \$15.00. Za Argentno in Braziljo
po dogovoru; Anglija, Avstralija, Avstralija, Francija in druge države
\$12.00 U.S. Po letalski pošti po dogovoru.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno da bi se avtorjeva
naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in
izdajatelja.

OB 45-LETNICI SRCA

PONATIS IZ POROČIL SLOVENSKEGA AMERIŠKEGA RAZISKOVALNEGA SREDIŠČA, DECEMBER 1996

GENEALOGIST IN SOCIOLOG prof.dr.Edi Gobec, idealist, neutrudljiv delavec, med Slovenci malo priznan, obhaja 45 letnico svojega raziskovanja, brez denarne pomoči, s pomočjo svoje zveste in marljive žene profesor Milene. Ne podstopimo se ovekovečiti njunih neizmernih zaslug pri SRCAu, saj dela sama govore. Bog Vaju živi, dragi Edi in ga.prof. Milena in Vama nakloni še dolgo, srečno življenje!

Prijatelji iz Kanade.

Če je kdo ob zgornjem naslovu pomislil na srce, se niti ni dosti zmotil, kajti ljubezen srca je bila skozi vseh 45 let gonilna sila ustanove Slovenian Research Center of America, Inc., znanega po svojih začetnicah tudi kot SRCA. Ta zvesta ljubezen, združena z neprestanim študijem in raziskovanjem, nam je po božji dobroti in ob pomoči številnih sodelavcev in prijateljev omogočila, da smo doživeli za naše razmere že kar častitljivi jubilej 45 let v tem poročilu bežno opisanega dela in smo vkljub mnogim težavam, dosledni cenzuri v nekaterih listih in ob več nizkih sramotljivih, lažnih podtikanjih in napadih dosegli tudi nepričakovano lepe uspehe, ki so vsem zavednim Slovincem v korist in bodo ostali kot majhen, a svetel kamenček v mozaiku slovenske kulture in zgodovine tudi čez desetletja, ko bomo mi že zdavnaj "trudni boja" počivali v tuji zemlji.

Slovenski tisk je na splošno razmeroma malo pisal o delu in še manj o pomenu in poslanstvu SRCA (paradoks je, da je najpomembnejši opis izšel po zaslugi srbskega urednika v The South Slav Journal v Londonu, drugo poglavje pa je po študiju naših knjig in razprav pripravil za ameriški zgodovinski časopis ameriški učenjak prof. Don Martindale, a ga je sredi bujnega in vsestranskega dela prehitela srčna kap). Ker smo tudi mi sami posvečali svoj tako skopo odmerjeni čas predvsem raziskovanju, pisanju razprav in knjig o slovenski dediščini in dosežkih, predavanjem, razstavam in časovno kar neverjetno zahtevni brezplačni informativni službi in odgovarjanju na vsa mogoča vprašanja in prošnje, naj v tej skromni jubilejni številki ustrezemo vsem tistim, ki želijo malo bolje spoznati celotno delo in nekaj primerov dosežkov SRCA v preteklosti in vsaj nekaj zvedeti tudi o načrtih naše ustanove za bodočnost. Upamo, da bo ta sicer nujno nepopoln in zgoščen opis zanimal prenekega narodno zavednega bralca, posebno pa še vse tiste, ki želijo, da bi naša mladina in tuji svet bolj poznala in cenila Slovence, naš jezik in kulturo in zlasti še tako malo znane, a presenetljivo bogate slovenske uspehe in vrhunske dosežke po vsem širnem svetu.

POS LANSTVO USTANOVE SRCA

Slovenian Research Center of America, Inc., ali Slovensko ameriško raziskovalno središče (odslej SRCA) je od države Ohio priznana nepridobitvena raziskovalna in vzgojna ustanova, ki se posveča proučevanju in uveljavljanju (ali "promociji") slovenske dediščine in študiju in dokumentaciji darov, ki so jih Slovenci in njih po krvi povsem slovenski ali tudi narodnostno mešani potomci prinesli domala vsem državam sveta. S primernimi publikacijami, predavanji in razstavami skuša dvigati zdravo slovensko narodno zavest, zlasti še med narodnostno ogroženo mladino, pa tudi med ostalimi rojaki in večati zanimanje za Slovence in slovenski ugled v svetu.

Začetek sistematičnih raziskovanj sega v junij, 1951, ko je takratni študent filozofije in sociologije v Clevelandu in ustanovitelj in ravnatelj SRCA Edi Gobec kot toliko drugih rojakov spoznal, da na splošno Amerikanci in drugi neslovinci niso domala ničesar vedeli o Sloveniji in Slovincih. Študentje in sodelavci so ga ponovno spraševali, kje sploh je Slovenija, drugi pa pozivali, naj jim pokaže enega samega Slovence, ki je dosegel kaj res zgodovinsko pomembnega. Njegovi odgovori o fiziku Stefanu, škofu Baragi, takratnem guvernerju Lauschetu, pisateljih Cankarju, Adamiču ali Mauserju, pesniku Prešernu, itd., so bili le bob ob steno in obiski ameriških knjižnic so prinesli samo nova razočaranja, saj ni bilo mogoče najti ene same angleške knjige ali brošure o zgodovini Slovencev ali ameriških Slovencev, še manj pa prepričljivega opisa slovenskega doprinosa Ameriki in svetu. Ogromna večina piscev ameriških učnih knjig Slovencev ni omenjala, zelo redke izjeme pa so navadno pisale povsem nepoučeno ali žaljivo, kot npr. G.H. Duncan, ki je v knjigi *Immigration and Assimilation* (1933) trdil, da je 86 odstotkov Slovencev nepismenih in sploh nimamo svojega pismenega jezika.

Tako je študent Edi poleti, 1951, ko si je skušal kot zidarski strežnik prislužiti denar za nadaljevanje študija, začel v prostem času sistematično zbirati gradivo o Slovincih izven Slovenije, posebno še o njihovih pomembnih dosežkih in doprinosu Ameriki in svetu. Po več objavah njegovih raziskovalnih rezultatov so se tem naporom pridružili tudi redni sodrujniki (associates) in priložnostni sodelavci (assistants) v Ameriki in številnih državah po svetu, pa tudi v Sloveniji, med slednjimi neutrudni ing. Lado Kham; dr. Roman Savnik, urednik monumentalnega *Krajevnega leksikona Slovenije*; prizadevni Slavko Tarman, veliki umetnik Miha Maleš in do smrti zvesta prof. France Gorše in dr. Pavle Zablatnik, akademika dr. Vladimir Murko in dr. France Adamič, bivši ljubljanski rektor ing. Albert Struna, nepozabni msgr. Vilko Fajdiga, mednarodno znani psiholog in znanstvenik dr. Anton Trstenjak, zavzeti duhovnik Franc Hočevar, povratnik Miroslav Mršol in drugi. Srčno radi bi našli tudi vse, ki so ustanovi SRCA kakorkoli, kdajkoli in kjerkoli pomagali v Ameriki in v številnih drugih državah, vendar moramo opis in zahvalo te vrste prihraniti za kako dosti daljšo publikacijo, saj gre za več sto zaslužnih oseb, kjer se bo o preneki moglo marsikaj zanimivega napisati. Ta ali oni čitatelj se bo gotovo še spomnil, da smo npr. samo na strani 125 knjige *Slovenian Heritage* pod črto navedli zahvalo nad 130 sodrujnikom in drugim osebami pri enem samem bogatem in nujno zgoščenem poglavju, svojo hvaležnost in zadolženost ps smo skušali omeniti v domala vseh svojih knjigah in razpravah in vsaj delno tudi v več *Poročilih*. Za danes le tisočera hvale vsem!

POLJA IN LEDINE DELOVANJA

V odgovor na nujne potrebe so organično rasla tudi področja dela SRCA. Omenimo naj le nekatera najvažnejša: (1) zbiranje gradiva in dokumentacije o slovenskih dosežkih izven Slovenije, kjer ima SRCA po mnenju poznavalcev danes poleg več važnega starejšega gradiva najbogatejše arhive te vrste za 19. in 20. stoletje kjerkoli na svetu; (2) študij slovenskih organizacij in ustanov, predvsem še v ZDA; (3) izvedba več anket (o prilagoditvi in asimilaciji, o slovenskih študentih, o slovenskih župnijah v ZDA in Kanadi, o gospodarskem stanju novih naseljencev, o odnosu med dvojezičnostjo in šolskimi uspehi, itd.). (4) skrb za slovenski jezik s poučevanjem in priravo učbenikov, ki jih uporabljajo samouki in šole (med njimi tudi ameriške univerze) v vseh angleško govorečih državah in delno tudi drugod, npr. nekateri angleško govoreči študentje, poslovneži in diplomati v Sloveniji; (5) priprava in razširjanje angleških prevodov slovenske ameriške in slovenske književnosti, delno samostojno, delno (in tudi v več drugih jezikih) pa v povezavi s pokojnim dr. Ferdinandom Kolednikom (častnim članom Društva slovenskih prevajalcev) in njegovo ustanovo EURAM Books (kjer je bil Gobec tajnik), in nekoliko še preko ameriških založnikov; in priprava (doslej šest) prevodov dr. Janez Zaplotnikovih življenjepisov slovitih slovenskih misijonarjev v Ameriki.

Zelo važni so bili (sicer mnogokrat namerno zamolčani) (6) organizacija ali sodelovanje s predavanji, govori in razstavami na številnih ameriških in mednarodnih znanstvenih simpozijih in konferencah in na slovenskih programih v ZDA in Kanadi; nastopi na radijskih in televizijskih programih bodisi z zgolj slovensko tematiko, ali s predstavitvijo dodatnih izseljenskih skupin (*Glas Amerike, USIA, je npr. odprl nov program "Mosaics Series" na vsem svojem evropskem radijskem omrežju s predvajanjem dr. Gobčevega osrednjega predavanja na Evropski študijski konferenci o "Evropskih izseljencih kot graditeljih Amerike", 1977*); (7) priprava in neposredno ali posredno založništvo številnih knjig s slovensko tematiko in več sto člankov, razprav, komentarjev in knjižnih ocen objavljenih v ameriški in mednarodni znanstveni periodiki, v ameriških enciklopedijah in tudi v poljudnih revijah in časopisih.

(8) Pomoč Sloveniji, zlasti v času napada Jugoarmije z v več desetisoč izvodih ponatisnjene predavanja "Myths and Facts about Slovenia" na vseameriški konvenciji Mladih republikancev 12. julija 1991 (predloženim po slovenskih zastopnikih tudi vladam Kanade, Avstralije in Nove Zelandije); z nastopi na radiu in televiziji in s pošiljanjem več sto faksov, spomenic in pisem v podporo slovenske neodvisnosti ameriškim

občilom in merodajnim politikom nele v ZDA, ampak tudi v številnih drugih državah, od Islandije (kjer je Gobec nekaj časa poučeval in ki se je takoj odzvala s priznanjem Slovenije) do Avstrije, Nizozemske in Nemčije in od Anglije do Argentine in Japonske; in (9) izjemno razvejana brezplačna informativna služba o Slovencih, v pomoč knjižnicam, ki neprestano usmerjajo iskalce informacij o slovenskih temah k SRCA), učencem, študentom, profesorjem, pentagonu, vladnim agencijam; novinarjem, književnikom in politikom v vrsti držav, kot tudi stotinam rojakov pri iskanju sorodnikov, korenin in informacij o domačih vasicah, o vsemogočih publikacijah, zemljevidih, izdelkih, društvi, uradih, trgovinah in celo pri urejanju premoženjskih razmer v Sloveniji, kjer so jih uradna diplomatska zastopstva doslej prenekokrat pustila na cedilu z zgolj spremnimi pismi v angleščini, vsemi sodnijskimi prilogami pa v slovenščini ali celo v srbsčini, itd.

KOT POVSOD, JE TUDI PRI SRCA NAJVAŽNEJSI IDEALIZEM

*Dolžan ni samo, kar veleva mu stan,
kar more, to mož je storiti dolžan.*

Simon Gregorčič

Medtem, ko si marsikdo predstavlja SRCA kot ustanovo z več plačanimi uslužbenci, ki delamo po osem ali manj ur na dan (podobno kot pri nekaterih ustanovah v Sloveniji in drugod po svetu), SRCA za vse svoje ogromno delo ni nikdar imel rednih finančnih sredstev in ni mogel nikoli zaposliti niti ene same tipkarice ali druge pisarniške pomoči. Vse je vedno slonelo na idealizmu zvestih sodelavcev (associates), občasni sodelavcev (assistants) in majhnega števila dobrotnikov; največ dela in doplačevanja iz lastnega žepa (precej nad 35.000 ameriških dolarjev) pa je skozi več kot 45 let prispeval ustanovitelj in ravnatelj SRCA, univerzitetni profesor sociologije, kulturne antropologije in socialne psihologije (z osrednjo specializacijo v izseljenjskih študijah) dr. Edi Gobec, ob požrtvovalni pomoči žene Milene, učiteljice latinščine, francoščine in (nad dvajset let tudi) slovenščine in glavne avtorice učbenikov slovenskega jezika za angleško govoreče. Oba sta vedno vkljub včasih kar satanski lažem (nekajkrat po pravilu "Primite tatu!") in javnim, včasih celo naročenim sramotenjem majhne peščice nasprotnikov ali tekmecev uživala prijateljstvo velike večine slovenskih rojakov, tako staronaseljencev kot beguncev in tudi poklicni ugled, saj je ravnatelj deloval v več ameriških in mednarodnih znanstvenih uredniških odborih in bil podpredsednik Mednarodne častne organizacije socialnih znanstvenikov in Narodne konfederacije ameriških izseljenjskih skupin, član Newyorške akademije znanosti in Slovenske bogoslovne akademije v Rimu in "Outstanding Educator of America", vpisan v več ameriških in angleških znanstvenih referenčnih delih in tudi v "National Register of Prominent Americans"; žena mag. Milena Gobec (roj. Osenar), ki pri SRCA zastoj in z občudovanja vredno vztrajnostjo in požrtvovalnostjo opravlja naporno tajniško delo in je posvetila nad 20 let tudi poučevanju slovenščine, pa je tudi zelo uspešno predavala na več znanstvenih lingvističnih simpozijih in bila izvoljena za srednješolsko učiteljico leta v okraju Orange ter počaščena z naslovom Jennings Scholar v državi Ohio.

POMEN IN MOČ TISKANE BESEDE

Mnogovrstnost področij delovanja se izraža tudi v publikacijah, ki jih je SRCA pripravil in največkrat tudi sam izdal in to vedno po najnižjih možnih cenah, ki so omogočale nakup tudi študentom in upokojencem. Sem spadajo predvsem: (1) publikacije o slovenski zgodovini in kulturi, npr. Gobčevo osrednje besedilo za knjigo *This Is Slovenia* (1958, izdano z odločilnim sodelovanjem Centra za slovensko kulturo in kanadske Slovenske narodne zveze pod takratnim predsednikom dr. Avguštinom Kukom in ob požrtvovalnem delu urednikov dr. Rudolfa Čuješa in Vladimira Mauka); 642 strani obsegajoča po dr. Gobcu s pomočjo žene Milene in Ruth Lakner urejena uspešnica *Slovenian Heritage* (1981), ki jo je SRCA izdal v kar treh natisih; informativna knjižica *Slovenian and Slovenian Americans* (1994), ki jo je gratis napisal in stavil ravnatelj SRCA in 10.000 izvodov izdala in brezplačno razdelila (največ po zaslugi predsednika Evgena Kogovška in pobudnika Franka Šege) Ameriška slovenska katoliška jednota (KSKJ); nadaljevalki o slovenski dediščini in doprinosu Ameriki v ugledni washingtonski reviji *The World & I* (septembra, 1989 in marca, 1990), ki jo čita veliko število vodilnih politikov, znanstvenikov in novinarjev — da ne omenjamo številnih razprav in člankov v ameriških enciklopedijah in v znanstveni in poljudni periodiki. (2) Ožje sociološka dela, kot Gobčevo knjiga *Adjustment and Assimilation of Slovenian Refugees* (1962, 1980), ki je izšla pri

ugledni ameriški založbi Arno Press v New Yorku in vrsta razprav, člankov, komentarjev in knjižnih ocen objavljenih v ameriških, evropskih in mednarodnih znanstvenih časopisih ter poglavij o sociologiji v Jugoslaviji (skupaj z dr. Jožetom Goričarjem in dr. Petrom Jambrekom), ki je izšlo v mednarodnem učbeniku sociologije *Handbook of Contemporary Developments in World Sociology* (1975). (3) Povezovanje in spodbujanje po svetu razkropljenih študentov preko širih obsežnih razmnoženih števil študentovskega lista Akademik in ustanovitve in sodelništva z Mitjo Bregantom, Andrejem Bratušom, Brankom Pistivškom in Jožefom Skamljičem treh zajetnih razmnoženih *Slovenskih visokošolskih zbornikov*.

Omenimo še (4) razglabljanja o delu za reševanje slovenstva, kjerkoli bi bilo najbolj ogroženo, počenši s predlogom za povezavo kulturnih in znanstvenih ustvarjalcev po odsekih, predloženim Slovenskemu katoliškemu akademskemu starešinstvu v Clevelandu, ki ga je poslalo SKASu v Argentino, kjer je bodisi neodvisno ali tudi z upoštevanjem clevelandskega predloga nekaj mesecev pozneje globoko zaorala slovensko kulturno ledino tako organizirana Slovenska kulturna akcija; v tisku je izšla še knjižica *Smrt ali življenje? Nekaj misli in smernic za ustanovitev Slovenske narodno-obrambne zveze*, 1954), sledilo pa je več nadaljevalk razmišljanj o demokratičnem slovenskem povezovanju in koordinaciji preko krajevnih, državnih in meddržavnih slovenskih kulturnih parlamentov, objavljenih v *Akademiku* in do vpostavitve strankarske cenzure v nekaj izseljenjskih listih, predvsem pod naslovom "Slovensko kulturno občestvo". Sociolog Gobec je začrtal osrednje smernice povezovanja, ki bi verjetno lahko celo desetletja pozneje pomagale postaviti Svetovni slovenski kongres ali druge povezovalne in koordinacijske zveze na bolj zdrave, demokratične in obetajoče povezovalne temelje in zagotovile potrebne ločnice med kulturo in politiko.

Naslednja zvrst publikacij so (5) Gobčeve življenjepisne študije slovenskih uspešnikov, kot *Love Moves Mountains* (Anton Merkun, 1960), *From Carniola to Carnegie Hall* (Anton Šubelj-Schubel, 1968), *From Pauper to President of St. Paul Federal Savings* (Frank Kosmach, 1982), *Ohio's Lincoln Frank J. Lausche* (1985, kjer so sodelovali vsi živeči predsedniki ZDA in kar trije rektorji ameriških univerz, poleg vrste drugih ameriških in slovenskih učencakov in vodilnih osebnosti); ter dvanajst že stavljenih, a zaradi pomanjkanja denarja še neobjavljenih monografij o nesluteno močnih slovenskih prvakah v znanosti, letalstvu, industriji, na filmskem platnu, v katoliški Cerkvi, ameriški vojski, itd. (1983-1996); vrsta poglavij o vrhunskih dosežkih oseb, ki SRCA zanje dokaže, da so povsem ali delno slovenskega rodu, tako npr. v politiški nemški in avstrijski državni kancler, visoki državnik v ZDA, Avstriji, Avstraliji, itd., v znanosti, umetnosti, arhitekturi, medicini, industriji, filmih in televiziji, športu, itd., objavljenih v knjigi *Slovenian Heritage* in drugod; in več sto kratkih orisov ali omemb slovenskih uspešnikov v Ameriki in svetu, pa tudi preprostih izseljencev, kot npr. Gobčev "Rudar Andrej" [Tomec], ki ga je najprej objavil v *Visokošolskem zborniku* (1960), v nadaljevalkah pa ga je ponatisnila revija *Naša luč*.

(6) Proučevanje slovenskih naselbin, najprej v zgoščeni, bogato dokumentirani razmnoženi krajši študiji (okrog 200 strani), ki jo je na računalniški registrirala npr. tudi University of Minnesota) in potem v nad 1.000 strani obsegajoči knjigi *Slovenian Americans in Greater Cleveland*, ki jo je v glavnem že leta 1973. stavila Mohorjeva družba v Celovcu (kar ji je avtor Gobec pošteno plačal in tako izgubil 11.000 ameriških dolarjev samo za tisk zdaj porumenelih krtačnih odtisov), a je zaradi nepričakovane smrti mecena Johna Drenika, ki je bil obljubil kritje deficita in verolomnosti nekaj še živečih oseb obležala nedokončana v tiskarni, medtem ko so tri druge osebe, počenši z g. K.B., "kontrolirale" vladni in fundacijski denar tudi v imenu publikacij o clevelandskih Slovencih; ter priprava zaradi finančne krize neobjavljenih rokopisov o Slovencih v Minnesoti in Coloradu.

(7) Skrb za slovenski jezik, s pripravo in izdajanjem na tujem rojenim razumljivih učnih knjig, zlasti *Slovenian Language Manual (Učbenik slovenskega jezika)*, kjer je prva knjiga (1976, 333 strani) doslej izšla v pet natisih in se po njej uči slovenščine vsaj kakih 10.000 oseb (ali doslej rekordno število v angleško govorečih deželah); druga (1977, 433 strani) pa je doživela dva natisa in še vedno čaka na tretjega, medtem ko je rokopis tretje knjige že dolgo pripravljen za tisk, a tudi ne more iziti zaradi pomanjkanja financ. (V Sloveniji s podporami države in podjetij tiskajo nič koliko študentovskih tez!) Omeniti je treba še ponatise lekcij v dveh vodilnih slovenskih ameriških listih, *Prosveti* in *Amerikanskem Slovcu* in Slovenski študijski program na državni univerzi v Kentu, Ohio, edini univerzi v Ameriki, kjer so

študentje ob zastojnem poučevanju prof. Gobca lahko študirali slovenščino in še nekatere druge slovenske tečaje skozi več kot dve desetletji in pol brez ene same prekinitve in najboljši prejeli tudi vsakoletno Slovensko študijsko nagrado pod okriljem SRCA in univerze. Dodajmo še pomoč pri študiju in izpitih na več drugih univerzah v raznih državah Amerike. SRCA je tudi izdal prvo (ali po besedah literarnega zgodovinarja in pisatelja prof. Antona Slodnjaka "pionirsko") knjigo *Anthology of Slovenian American Literature, with 60 Reproductions of Slovenian Ethnic Art* (1977), ki prinaša poleg Gobčevega prvega zgodovinskega orisa slovenske ameriške književnosti 23 leposlovnih del (razen enega vseh povezanih s slovensko izseljenjsko problematiko) slovenskih književnikov v Združenih državah in Kanadi, 60 ponatisov slovenske izseljenjske umetnosti in kratke življenjepise vseh vključenih književnikov, prevajalcev in umetnikov.

Sledi še osem poglavij pod naslovom "Slovenian Language and Literature" v knjigi *Slovenian Heritage* (Cankar, Adamič, Mlakar, Kern, Klančar, slovenski in slovenski avstrijski pesniki, itd.); *Dream Visions* (ilustrirala L. Brulc), ki po besedah angleškega literarnega strokovnjaka R.G.A. DeBraya predstavlja "odličen" Družinin prevod Cankarjevih *Podob iz sanj* in dodatnih 20 Cankarjevih črtic; Gobčev *Slovenski ameriški slavček Ivan Zorman* (1991), ki obsega Zormanov življenjepis in izbor njegovih pesmi v slovenščini in je izšel pri Mohorjevi družbi v Celovcu; v rokopisih pa čakajo še tri neobjavljene knjige močnih angleških prevodov mojstrov slovenske književnosti.

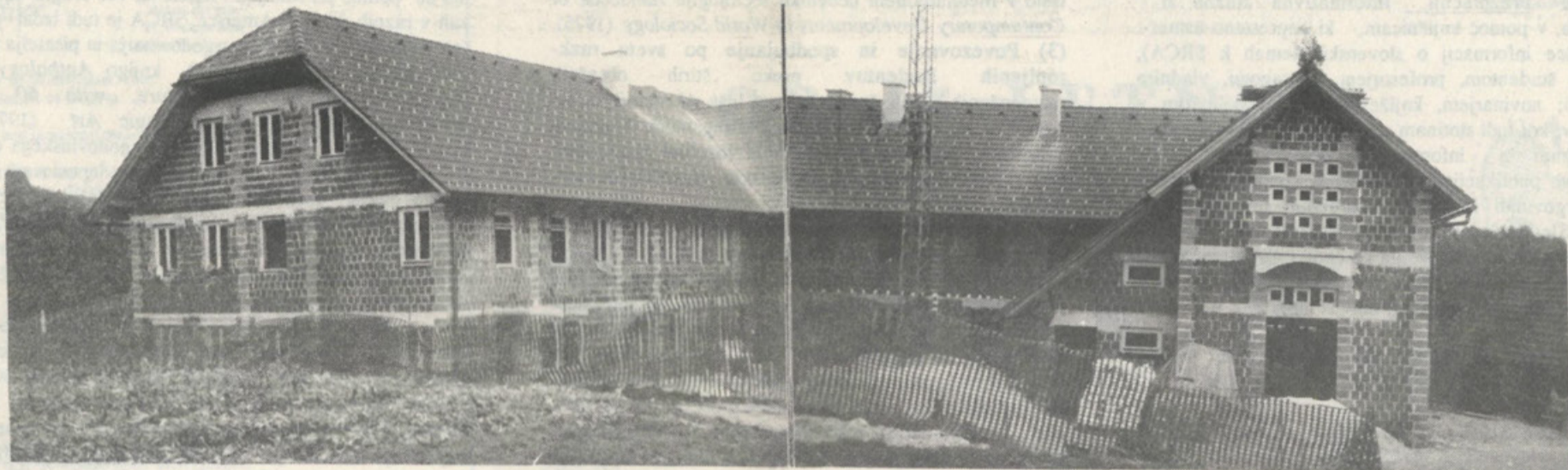
(8) Slovenian American Art Series, kjer je SRCA izdal vrsto zlozljivih umetnostnih kart (ena teh je bila ponatisnjena kar na treh celinah), skupaj s kratkimi življenjepisi izseljenjskih umetnikov; umetniške ilustracije več knjig; in priprava treh že napisanih in stavljenih monografij o Perušku, Brulčevi in J. Kaplu, vodilnih slovenskih ameriških umetnikov. (9) Ekonomija, kjer je SRCA izdal prvo knjigo prof. Toussaint Hočvarja, *Slovenia's Role in Yugoslav Economy* (1964), pozneje pa poleg krajše knjige o Kosmachevih gospodarskih dosežkih še dve poglavji o slovenskih gospodarstvenikih in eno o slovenskih ameriških rudarjih v knjigi *Slovenian Heritage*. 10. Glasba, kjer je poleg življenjepisnih študij o Antonu Šublju, Ivanu Zormanu, Johnu Ivanuscu in Pavlu Siflerju SRCA objavil tudi pregled slovenskih opernih prireditev in številnih koncertov v Ameriki in pripravil opise in slike nad 50 clevelandskih slovenskih pevskih zborov samo v že omenjeni knjigi *Slovenian Americans in Greater Cleveland*, in zbral arhive za mnogo v tujini uspešnih, a večkrat Slovincem povsem neznanih skladateljev, opernih pevk in pevcev in drugih glasbenikov.

(11) Sicer zaradi pomanjkanja sredstev skromna občasna in vedno gratis SRCA Poročila (Newsletters, Bulletins), imajo velik povezovalni pomen med sodelavci in prijatelji in so često informacijsko tako bogata in napolnjena s tako važnimi odkritji, da spadajo med najbolj ponatisnjeno slovensko periodiko, saj najdemo odlomke ali daljše sestavke iz njih v manjših listih in revijah, a tudi v takih z več deset- in celo z več stotisoč čitatelji in to kar na več celinah. Vsaj delno so sodelovali vsi slovenski ameriški listi (z izjemo enega z izvenameriško vprašljivo agencijo povezanega urednika), kanadska *Slovenska država, Svobodna Slovenija* in *Tabor* v Argentini, *Katoliški glas* v Gorici; *Zaliv in Gospodarstvo* v Trstu; *Naš tednik, Družina in dom* v Celovcu, *Porabje* na Madžarskem, *Ženevske novice* v Švici, *Bulletin d'information* v Franciji, *Misli* in *Glas Slovenije* v Avstraliji in *Družina, Slovenec, Slovenske brazde, Slovenske novice, Gorenjski in Dolenjski list, Rodna gruda, Slovenija, Loški Razgledi, Naš delavec* in še marsikak list v Sloveniji (kjer nam je žal nemogoče naročiti in čitati vse časopise in revije, vendar za objave včasih vzemo od prijateljev). Vsem sodelujočim uredništvom in novinarjem smo iz srca hvaležni in upamo, da so zadovoljni tudi njihovi bralci.

BRATJE, MI STOJIMO TRDNO!

Čeprav SRCA ni nikdar imel kakega propagandnega aparata, pestila pa so ga polena, časovne in finančne stiske in skozi dolga leta marsikje tudi cenzura, je vsaj o nekaterih njegovih knjigah, izsledkih in delu na splošno ugodno pisalo kar lepo število slovenskih listov v Sloveniji, zamejstvu in izseljenstvu, marsikaj pa so iz knjig, člankov in *Newsletters-Poročil* pošteni s priznanjem, drugi pa večkrat tudi brez njega ponatiskovali ali predavali doma in po svetu. Med nekaj ugodnimi domačimi ocenjevalci so bili dr. Anton Trstenjak, *Misli o slovenskem človeku*, 1992, st. 176-178; Drago Jančar, *Terra incognita*, 1989, st. 45; dr. Dragotin Cvetko, Božidar Borko, Lev Detela, Prof. Boris Pahor, dr. Martin Jevnikar, Dr. Franc Berce, Sandi Sitar, dr. Joško Šavli, dr. Viljam Heiliger, msgr. Franci Petrič, Andrej

HIŠA MOLITVE - KARMELIČANSKI SAMOSTAN V MIRNI PEČI

Gradnja samostana napreduje po načrtu in kmalu bodo sestre Karmeličanke imele urejeno redovniško življenje. Nekaj mladih deklet se tudi že zanima za vstop. 1. majnika bo gosp. nadškof Dr. A. Suštar blagoslovil temeljni kamen in dograjen samostan.

Sedaj se končuje notranje delo: pod, centralna, vrata, tabernakelj in križ za oltar. Celice povezujejo levi in desni del samostana. Na eni strani je kapelica, na drugi delavni prostor za sestre in jedilnica, ter govorilnica (za obiske). Brez pomoči dobrotnikov v domovini in tujini Mirna Peč nebi imela samostana in želja pokojne ga. Makse se nebi izpolnila.

"Vsak dan molimo za dobrotnike in prosimo Marijo, naj povrne vsem, ker me ne moremo ...
Želimo Vam blagoslovljen postni čas in vas pozdravljamo z zagotovilom molitve!"

Sestra Agnesa

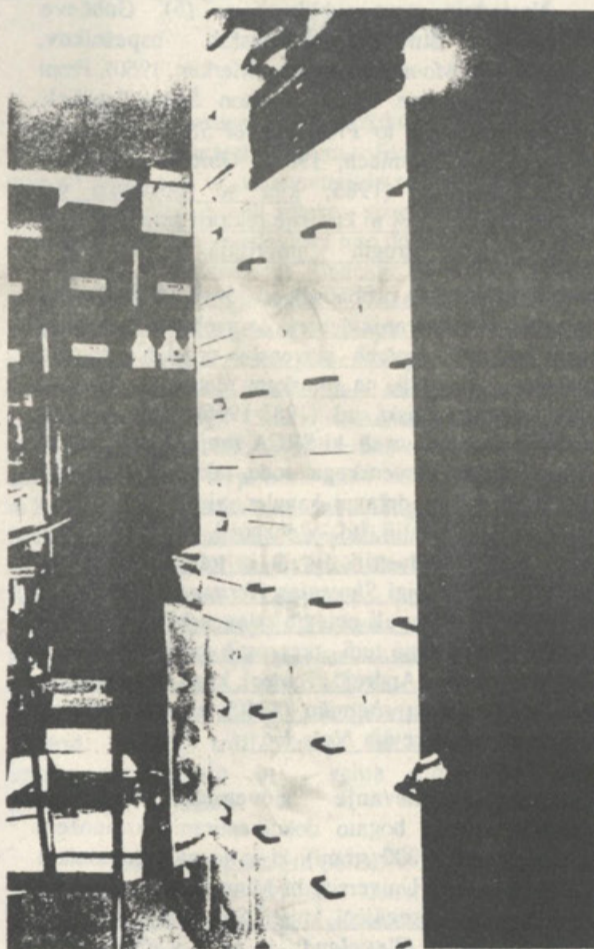
Nadaljevanje s strani 3

Dvoršak, Jože Prešeren, Alenka Puhar in nekaj drugih. Publikacije SRCA pa so zelo pohvalno ocenili tudi tuji znanstveniki, kot npr. dr. Harold Enarson, predsednik Cleveland State in potem še Ohio State univerze; dr. Everett Hughes, načelnik sociologije na University of Chicago in predsednik Ameriške sociološke zveze; dr. John Baker, dekan harvardske univerze in potem predsednik Ohio University; vodilni sociologi dr. Schermerhorn, dr. Berry, dr. Roucek, dr. Martindale, dr. Bardis, dr. Mohan, dr. Bourguignon, itd.; znani zgodovinarji in literarni zgodovinarji v Angliji in Ameriki in številni znanstveni časopisi v Ameriki in Evropi, posamezni pa še v Indiji in drugod.

SRCA ima poleg po več državah razpredenega omrežja bolj ali manj rednih sotrudnikov (associates) in občasnih pomočnikov (assistants) tudi odbor zaupnikov, posvetovalni svet iz vrst slovenskih organizacij in ustanov, manjše število podpornih in častnih članov in odlikovancev (med slednjimi so npr. založnik dr. Rudolf Trofenik, koroški voditelj dr. Joško Tischler, zgodovinar slovenskih misijonarjev msgr. John Zaplotnik, "ambasador" koroških Slovencev župnik Vinko Zaletel, podpredsednik ZDA in velik prijatelj SRCA senator Hubert Humphrey, Dr. Joseph Roucek, senator Frank J. Lausche, prof. Kurt Wolff in še več učenjakov in vodilnih osebnosti) – in mednarodni posvetovalni odbor.

SRCA se trenutno (1996) trudi, da bi (ne da bi se bil voljan komurkoli ideološko ali strankarsko prodati), na časten način prišel do nujno potrebnih sredstev za ponatis nekaterih svojih še vedno zelo potrebnih knjig (zlasti Vol. 2, *Slovenian Language Manual* in brošur o Slovencih in ameriških Slovencih, ki jo moramo zdaj, ko je pošlo 10,000 izvodov, v več nujnih slučajih kopirati na kopirnem stroju in za izdelavo že pripravljenih kaset slovensščine (proizvodnja 1,000 enot po šest kaset je ocenjena na \$16,000) ter za tisk del (tako monografij znamenitnikov kot kvalitetnih prevodov močne slovenske književnosti). Zelo rad bi tudi preusmeril na od države financirana in – upajmo! – odlsej v ZDA bolj zanesljiva, častna in zmožna diplomatska in druga slovenska zastopstva svojo dosedanjo informativno službo, ki terja ogromno dragocenega časa in tudi več denarja, kot znašajo vsi SRCA letni prispevki skupaj.

Najbolj pa SRCA želi osredotočiti vse svoje napore na zamašitev vrzeli in pripravo in izid vrste novih knjig, predvsem še takih, ki bodo spet prepričljivo dokazale veliko slovensko ustvarjalnost in doslej nesluteno bogastvo slovenskega doprinosa ne le Severni in Južni Ameriki, ampak tudi številnim drugim državam po vsem širnem svetu – od Finske preko drugih evropskih, ameriških, afriških in azijskih držav do Avstralije, Tasmanije in Antartike.

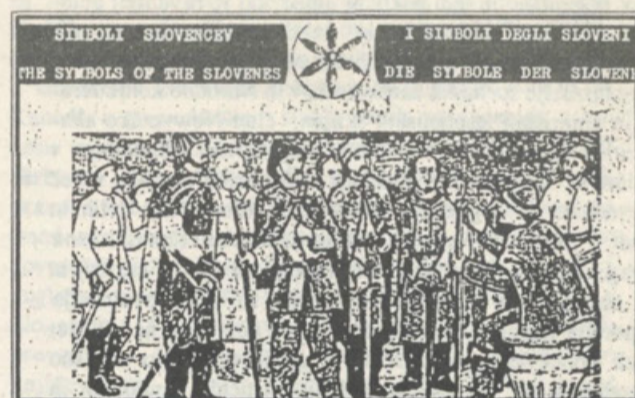
Da bi mogel razredčiti prenatrpane arhive in urediti nakopičeno gradivo, je SRCA kupil večje število novih arhivskih omar. Del teh vidite na sliki v naši računalniški "delavnici."

Ko bo delo končano, ali v slučaju ravnateljve bolezni ali (naravne, nenasilne) smrti, bo svojo bogato zbirko daroval (vkljub neizbežnim visokim osebnim naložbam, več desetletjem zastojnega garanja in tisočerm pismom in telefonskim klicem ne prodal!) primernim ustanovam v Sloveniji, duplikate pa skušal ohraniti v Ameriki. Tako upamo, da bo tudi SRCA poklonil svoj dragocen kamenček v mozaik slovenske omike in zgodovine.

Dopolnila, gradivo, naslove in napotke, zlasti še o posebno uspešnih Slovencih in njih potomcih kjerkoli izven Slovenije, še vedno hvaležno sprejema: SRCA, 29227 Eddy Road, Willoughby Hills, Ohio 44092 USA.

PRI ZALOŽBI HUMAR

PUBLIKACIJA O SIMBOLIH SLOVENCEV

Ustoličevanje karantanskega vojvode na Knežjem kamnu

Pred nekaj dnevi je izšla še ena knjiga o simbolih slovenskega naroda, njen avtor pa je publicist Sergio Pipan iz Trsta. Gre v marsičem za ponatis besedil iz drugih del, tudi iz *Glasu Korotana*, ki ga je v osemdesetih letih na Dunaju izdajal Ivan Tomažič. Vendar pa so v novi publikaciji našim narodnim simbolom, ki so že bili objavljeni, dodani Beneški kamen, ki je že dolga stoletja simbol prisotnosti Slovencev v Beneški Sloveniji; pa Brižinski spomeniki, ki so, kolikor vemo, najstarejša pismena pričevanja o slovenskem jeziku. Dr. Janko Jež iz Trsta je pred kratkim pripravil njihov prvi prevod v italijansčino. Zaradi tega mu zagotovo pripada zaslug za veliko kulturno delo, ki zapolnjuje dokajšnjo vrzel v slavistiki na Apeninskem polotoku. Sicer pa avtor novega dela v uvodu meni, "da so najstarejša pričevanja o slovenskem jeziku dejansko t.i. Slovenetski napisi, ki so izraz venetske praslovske

kulture. Izšli naj bi med šestim in petim stoletjem pred Kristusom."

V knjigi so objavljeni in opisani simboli, kot so lipa, Kralj Matjaž, Zlatorog, Knežji kamen, Vojvodski stol, Črni panter, Slovenski klobuk in Rdeč nagelj; dodani so novi: Beneški kamen, Brižinski spomeniki in tudi napisi, ki naj bi izhajali iz kulture Venetov.

V uvodu v novo publikacijo je tudi zapisano, "da so simboli Slovencev, ki že od najstarejših časov prebivajo na območju Alpe-Jadran, dragocena sestavina narodne in kulturne biti, ki pa so jo avtoritarni režimi v 20. stoletju dolga desetletja sistematično zatirali in dušili: najprej fašizem in zatem beograjski jugoslavizem."

Knjiga je izšla v slovenskem, italijanskem, nemškem in angleškem jeziku, založila pa jo je zasebna založba Humar iz Bilj.

M

Malo pred izdajo smo zvedeli, da je papež Janez Pavel II. imenoval Msgr. dr. Franca Rodeta za novega nadškofa ljubljanske nadškofije.